

ÅRSMELDING 2024

HEIMDAL MENIGHET

Årsmøte 23.03.2025

Innledning

Årsmeldingen er et tilbakeblikk på noe av fjorårets aktiviteter i menigheten, hvilke ressurser som har bidratt, og som deltar på de ulike aktivitetene. Menighetens årsmøte er en fin anledning til å få innblikk i aktivitetene som skjer i kirka, stille spørsmål og komme med innspill til hva som er viktig for oss som bruker den. Menighetsbygging og utvikling er noe vi står sammen om.

Årsmøte 2024

Menighetens årsmøte 2024 ble avholdt Søndag 14. april 2024 umiddelbart etter Gudstjenesten, i sokkelen Heimdal kirke.
Sentrale punkter i årsmeldingen og regnskap ble gjennomgått.

Menighetsrådet

Menighetsrådets sammensetning 2024:

Menighetsråd	Varamedlemmer
Jogeir Hollevik Tangvik, leder	Norvald Edgar Nilsen
Olav Hansen, nestleder	Peter Kaare Værlien
Ragnar Elveseter (repr KfiT)	Børge Henrik Ånesen
Tone Bothner Arnesen (vararep KfiT)	
Jarle Karlsen	
Aud Kirsten Skarpnes	
Sokneprest: Dagfinn Nils Bjerkestrand	

Menighetsrådet har hatt 6 møter i 2024. Siden det har vært det første året til et helt nytt menighetsråd, har vi brukt litt tid på finne vår rytme, og hva vi ønsker å jobbe med i denne perioden. Saker vi har jobbet med dette året, kan følgende nevnes:

Menighetsrådet har hatt tema rundt gudstjenestelivet oppe til diskusjon. Hvordan ønsker vi gudstjenestene og annen aktivitet i kirka skal være. Vi ønsker å bygge menigheten både i varierte aktiviteter for alle målgrupper, og hvordan vi kan utvikle de aktivitetene vi allerede har. Hva kan vi gjøre for å øke oppslutningen rundt kirka ytterligere? Vi ser at frivilligheten har en synkende tendens, den aktive «hop» av menigheten blir stadig eldre. Det er lite «påfyll» nedenfra av yngre og barnefamilier. Vi vet det er vanskelig å rekruttere nye. Hva kan vi gjøre for å snu denne tendensen? Kan vi gjøre noe med innholdet i gudstjenesten? Hvilke aktiviteter kan vi ha utover selve gudstjenesten?

Menighetsbladet er et samarbeid mellom de tre menighetene Heimdal, Kolstad og Tiller. Bladet har et opplag på ca 17000, og utgis 4 ganger pr år. Det er kjent at økonomien er presset, og at økonomioppfølgingen er et stort tema. Menighetsbladet

er MR sitt ansvar, og drives av frivillige som ivaretar redaksjon og jobben med distribusjon. Den eneste ansatte som normalt er med i redaksjonen er soknepresten. Det må også i året som kommer, ses på hva vi kan gjøre for å bedre den økonomiske situasjonen. Menighetsbladet gikk også i 2024 med et vesentlig underskudd.

Menighetsrådet har siden spørsmålet om utvikling av kirkesokkelen kom, stilt seg positivt til oppgradering av den. MR har bedt komiteen som jobber med dette, om å komme med konkrete forslag til løsninger og et kostnadsoverslag. Initiativtakerne har også blitt bedt om å innlemme Husstyret i planleggingen. Dette tror menighetsrådet vil være inkluderende for prosjektet, og at det kan bidra til frivillig innsats i oppgraderingen. Menighetsrådet gleder seg til å se hvordan det vil se ut til slutt.

Heimdal menighet støtter fremdeles arbeidet i Keren, blant annet ved ofring under gudstjenestene. Det har vært, og er svært vanskelig å få overført pengene, så hvordan arbeidet der skal bli støttet, er usikker.

Menighetsrådet gjorde derimot rett før nytt år 2025 vedtak om å inngå en misjonsavtale med NMS (Det Norske Misjonsselskap) med fokus på arbeidet i Mali. Avtalen har oppstart 01.01.25, og varer i 3 år. Menighetsrådet vil komme med nyheter om hva som skjer i Mali gjennom hele perioden.

Julemessen ble også i år gjennomført med mange besøkende, fin stemning og et godt økonomisk resultat. Stor takk til julemessekomiteen og hovedlotterikomiteen.

Menighetsrådet retter en stor takk til alle de frivillige som trofast stiller opp og gjør et uvurderlig verdifullt arbeid. Samme takk rettes også til staben for godt samarbeid.

Noen nøkkeltall fra statistikken for medlemmer i Heimdal sokn.

Heimdal sokn	2024	2023	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016
Dåp	84	90	81	97	77	98	105	91	86
Konfirmasjon	83	78	71	74	81	94	99	93	92
Vigsel - antall	2 (11)	2 (18)	4 (18)	2 (12)	2 (7)	5 (20)	14 (26)	10 (14)	8 (14)
Gravferd	70	65	73	66	66	74	77	85	59
Innmelding	16	7	8	1	7	5	2	6	5
Utmelding	72	85	44	47	50	52	37	65	119
Medlemstall	10 564	10 720	10 641	10 688	10 586	10 340	10 291	10 172	10 234
Antall gudstjenester	106	118	111	132	102	144	114	124	123
Gjennomsnittlig antall deltakere på gudstjenester	41	59	61	34	39	64	81	86	79

Tallet for dåp inkluderer våre medlemmer som er døpt i andre kirker. Enkelte spesielle utslag i statistikken mellom enkeltår kan skyldes variasjoner i rapportering. Gravferdstallet gjelder for medlemmer i Heimdal menighet, uavhengig av gravferdssted. Vigselstallet er kun for vielser i Heimdal kirke, i parentes anslått antall vielser for våre medlemmer inkludert andre vigselsteder. Alle tall for 2020, 2021 og delvis 2022 er påvirket av Covid 19-pandemien.

Ansatte

Ingen er direkte ansatt i Heimdal menighet, men de har sin tjeneste i menigheten. Ansatte innenfor undervisning har delt tjenestested mellom Heimdal og Kolstad.

Finansieringen av stillingene er enten hos bispedømmet, i Kirkelig fellesråd eller direkte i Trosopplæringen Heimdal sone, som er eget budsjettområde. Dette området omfatter menighetene Byneset og Leinstrand, Heimdal, Klæbu, Kolstad og Tiller.

Fast tjenestested i menigheten	Heimdal «sone»
Dagfinn Nils Bjerkestrand, sokneprest	Lars Dagfinn Lossius, Daglig leder i Heimdal, Kolstad, og Byneset og Leinstrand menigheter.
Tord Kristian Thuen, kapellan	Trine Ressem Skei, konsulent, i delt stilling mellom Heimdal sone (30%) og avdeling kirkeliv i KfiT.
Nina S Angelsen, diakon	Kirkelig undervisning (Stillingene er delt med Kolstad)
Gørill Løkken, kirketjener	Torkell Sørensen menighetspedagog
Håkon Grotnes, kantor	Katrine Svingen Heggland menighetspedagog
	Per Øyvind Solvang, undervisningsleder

Rapport fra menighetens diakonale virksomhet:

Diakoniutvalget i 2024 har bestått av
Bjørn Gunnes (leder),
Jarle Karlsen,
Aud Ree Moen,
Marthe Løvseth Myhre,
Lauritz Løfall
Myrth Lorentse Storrø
Oda Victoria Røstadli.
Dagfinn Bjerkestrand (sokneprest)
Nina Sandström Angelsen (diakon).

Utvalget har hatt 3 møter i 2024

Diakonen var 100% sykemeldt i en lang periode høsten 2024, og kirketjener Gørill Løkken tok i denne perioden mye praktisk ansvar i diakonens fravær.

Besøkstjeneste og samtaler

Sentralt i diakonitjenesten er møter og samtaler med enkeltmennesker, og hjemmebesøk er viktig for mennesker som av forskjellige årsaker har behov for å snakke med noen. Både prester og diakon er tilgjengelige for samtaler, og det er jevnt over et høyt antall mennesker som søker dette tilbudet.

Diakonen gjennomførte 23 besøk i hjem og på institusjon i tillegg til 31 øvrige personlige samtaler i løpet av 2024. I tillegg har både diakon og prester samtaler i forbindelse med andre aktiviteter i menigheten

Sorggrupper

I Trondheim samarbeider menighetene om sorggrupper. Det vil si at mennesker bosatt i ulike deler av byen kommer sammen i sorggrupper. Sorggruppene settes sammen ut fra type tap man har opplevd slik at pårørende kommer sammen med andre pårørende med samme eller lignende tapstype. I høst ble prostiprest Hilde-Anette Løvenskiold Grüner eneansvarlig for en sorggruppe med foreldre som hadde mistet unge voksne barn. Heimdals diakon skulle delta på denne sorggruppen, men ble forhindret pga sykdom.

Andakter på Kattem helse- og velferdssenter

Prest og diakon har holdt månedlige andakter og sangandakter på Kattem helse og velferdssenter (Kattem HVS), samt jule- påske- og pinsegudstjenester med nattverd. Andaktene er åpen for alle og godt besøkt, og ca. 25 - 40 beboere ved Kattem HVS og tilhørende omsorgsboliger og andre deltar jevnlig.

Åpen kirke

Åpen kirke gjennomføres hver tirsdag, og gjennomsnittlig oppmøte ligger på ca. 13-20 personer. Det er lite nyrekruttering, og et naturlig frafall pga høy alder merkes godt, men tilbudet fyller et behov for de som regelmessig benytter seg av tilbudet

Åpen kirke hadde følgende gjester i 2024:

- Kapellan Marie Farstad
- Næringslivsmann og tidl. ordfører Marvin Wiseth
- Arkitekt, forfatter og professor Sigmund Asmervik
- Sykehusprest (nå pensjonist) Øyvind Taraldset Sørensen
- Sokneprest Sveinung Enstad

Matutdeling

Matutdelingen i vårt område er et samarbeid mellom diakonene i Kolstad, Tiller, Heimdal og Byneset-Leinstrand menigheter. Diakonene bruker ca. fem dagsverk pr. måned på dette tiltaket. Frivillige fra Lions gjør også en stor og uvurderlig innsats i dette arbeidet. Maten kommer fra Matsentralen, og deles ut til ca. 140 barnefamilier og enslige. For Heimdal menighet ligger antallet på ca. 60 familier og enslige, og behovet i Heimdal og Tiller menigheter virker å være stort sammenlignet med byen ellers.

Diakon i Heimdal menighet har også delansvar for matutdeling til noen husstander i Byneset-Leinstrand menighet.

Ordningen vurderes jevnlig ut fra de erfaringene som gjøres.

Yemanedagen 8. januar 2024

8. januar hvert år minnes Yemane Teferi som døde 8. januar 2016 etter 25 år i passivitet på asylmottak som ureturnerbar asylsøker. Dagen er et støttearrangement for denne gruppen over hele landet. I Trondheim ble dagen markert med fakkeltog fra Nidaros domkirke, appell ved LO-leder Svein Åge Samuelsen foran Rådhuset og et større avsluttende arrangement i Vår Frue kirke.

Marthes sted

Høsten 2024 lanserte menigheten det diakonale prosjektet, *Marthes sted*. Marthes sted er et fellesskapsbyggende diakonalt tiltak som retter seg mot alle på Heimdal. Her kan hvem som helst komme og sette seg ned for en hyggelig prat og innta en enkel lunsj i fellesskap med andre besøkende og/eller menighetens ansatte. Det oppfordres til et frivillig «Vipps-bidrag» for å dekke kostnader. Tiltaket gjennomføres annenhver onsdag mellom kl. 12-14 i sokkelen, Heimdal kirke. Tiltaket er særlig populært blant foreldre og barn som deltar på babysang, men benyttes også av andre i menigheten og lokalmiljøet. Gjennomsnittlig deltakelse pr. gang er ca. 25-30 personer.

Sansegudstjeneste 12. juni i Heimdal kirke

Årets sansegudstjeneste gikk av stabelen med 64 oppmøtte fra Heimdal BOA, både beboere og ansatte.

Det ble en flott gudstjeneste med nattverd og bønnevandring. En ny post, å legge en stein på et alter i kirkerommet, ble en symbolsk og konkret måte å komme med det tunge man bærer på til Jesus. Mange av deltakerne benyttet seg av dette.

Etter gudstjenesten var det bespisning i kirkesokkelen med Pizza, frukt og kake. Dette ble godt mottatt, og det virket som alle trivdes. Den sosiale delen med bespisning er utvilsomt viktig for alle.

Samarbeidet med kontaktperson hos Heimdal BOA fungerte godt og var nok hovedårsaken til det gode frammøtet. Heimdal BOAs beboere bor spredt, og det blir derfor avgjørende å ha en god og samarbeidsvillig kontaktperson.

Dette er en viktig gudstjeneste å følge opp, men som et ledd i Trondheim kommune kutt i kostnader for 2025, er tiltaket Heimdal BOA ute på anbud, og vi er spente på hva fremtiden bringer i dette samarbeidet. På nåværende tidspunkt står vi derfor igjen uten kontaktperson hos Heimdal BOA.

Minnegudstjeneste 03.11. 2024 (Allehelgensgudstjeneste)

Ca 90 invitasjoner ble sendt ut til pårørende i 2024, og det er mulig en del av invitasjonene kom for seint i posten forskjellige årsaker. Kun 3 personer møtte, noe som står i sterk kontrast til året før, hvor 28 pårørende av 71 inviterte møtte. Det ble en fin gudstjeneste med solosang, lystenning og opplesing av navn på de som hadde gått bort det siste året. Diakoniutvalget tok ansvar for gjennomføringen, samt den påfølgende kirkekaffen.

Blomsterutdeling og julekorthilsninger

Det ble ingen utsendelse av julekort fra menigheten dette året. Det ble heller ikke utdeling av blomster til beboere ved Kattem HVS, men diakoniutvalget sørget for at julekort sendes og blomster deles ut til beboere ved Kattem HVS i 2024.

Adresseavisens juleinnsamling

I 2024 ble det registrert 82 søknader for Heimdal og Byneset-Leinstrand sokn. Det er 39 færre enn for året 2023, da 121 søknader ble registrert. Hva som er årsaken til denne nedgangen, er uvisst.

Menighetens ungdomsarbeid

– Power (tidl. Connect)

Ungdomsarbeidet som nå går under navnet «Power» (tidl. Connect) møtes til samling en fredag i måneden mellom kl. 18.30-22.00. Ungdomsarbeidet retter seg mot menighetens konfirmanter og ungdom fra 15 år og eldre, og drives i hovedsak av diakon og kapellan, sammen med menighetens ungdomsledere og andre frivillige. Formålet er å skape et aktivt kristent ungdomsmiljø, der ungdom og andre kan ha et trygt felleskap med aktiviteter, samtaler, måltider og gudstjenester.

Arbeidet med å bygge et selvgående og aktivt kristent ungdomsmiljø tar tid. Antall deltakere på hver samling varierer fra omkring 10-20, og inngår delvis i menighetens konfirmantarbeid som en godkjent samling i konfirmanntforberedelsene. Det har kommet til noen få nye og litt eldre deltakere som benytter samlingene mer regelmessig.

Frokostkafe ved Åsheim ungdomsskole

Hver onsdag morgen er det gratis Frokostkafe for 8. trinn ved Åsheim ungdomsskole. Elevene tilbys en inkluderende og fellesskapsbyggende møteplass, med voksenkontakt og et enkelt og sunt måltid før skoledagen starter. Frokosttilbudet er opprettet ved flere ungdomsskoler i Trondheim, og er et livsynsåpent samskapningsprosjekt mellom Trondheim kommune og Kirkelig fellesråd i Trondheim ved U-kirka. Ansatte fra menigheten stiller opp på rundgang sammen med lærer-/sosialkontakter fra skolen.

Heimdalkonfirmantenes diakonale bidrag ved Verdige Smil

Mange av Heimdal menighets konfirmanter har dette året deltatt med språktrening, matlaging og matutdeling for innvandrere og flyktninger hos Verdige Smil. Verdige smil er en politisk og livssynsnøytral hjelpeorganisasjon som har fokus på mennesker i Norge og Sierra Leone, og holder til i Breidablikk aktivitetshus.

Menighetsbladredaksjonen

Menighetsbladet for Heimdal, Tiller og Kolstad kom ut med fire utgaver også i 2024, nr. 1 før påske, nr. 2 før sommeren, nr. 3 tidlig på høsten og nr. 4 før advent og jul. Papirutgaven av bladet var også i 2024 på 16 sider, med et opplag på rundt 12000, hvorav over halvparten gikk til Heimdal (rundt 7000).

Redaksjonen har bestått av Jon Smidt, Dagfinn Bjerkestrand, Inger Langø (Heimdal), Kaarina Kauppila (Tiller), og Wenche Kristine Dahle (Kolstad). Jon Smidt har fungert som koordinator for redaksjonen og hatt kontakten med Fagtrykk, som har stått for design/lay-out og trykking.

I Heimdal har Bjørn Gunness i mange år hatt hovedansvaret for pakking og fordeling av menighetsblad til de mange frivillige som distribuerer bladet til husstandene på Heimdal. Dette siste er en stor og krevende jobb, ikke minst fordi det stadig bygges nytt på Heimdal.

I 2024 fikk de tre menighetsrådene organisert en arbeidsgruppe, ledet av Olav Hansen, som tok på seg ansvaret for å følge opp og rekruttere nye annonsører, også det et viktig arbeid.

Det har i alle tre menighetsråd vært diskusjoner om bladet fortsatt skal utgis på papir, og om hvor mange utgaver pr. år vi kan ha råd til. Redaksjonen har gått inn for å fortsette med papirutgave og har inntil videre fått tilslutning til det fra de tre menighetsrådene.

Husstyret

Det har ikke vært møter i Husstyret i 2024, men Olav Nilsen er tatt inn i komiteen som jobber med en oppgradering av sokkelen i kirken.

Julemessekomiteen 2024

Komiteen har bestått av

Kjersti Vik (leder)
Aud Kirsten Skarpnes,
Björg Aune Ligård,
Anne Beate Langeland Marthinsen

Julemessa ble gjennomført lørdag 16. November 2024 på samme måte som de siste år. Det var familiesamling i kirkerommet kl. 12.00 med barnekoret Komba-ja, og avslutningsmøte kl.15.00 med Heimdal mannskor. Ansatte hadde ansvar for disse møtene.

I sokkelen før og mellom møtene var det kafè med salg av kaffe, rundstykker, pølser, vafler og kaker. Det var åresalg med mange gevinster, og salg av lodd i basarbok samt tombola. Det var også salg av bakst (julekaker, gjærbakst og lefser) og syltetøy samt litt håndarbeid. Gevinster og salgsvarer var hovedsakelig gaver fra private og bedrifter på Heimdal.

Julemessa ble støttet av 26 bedrifter ii tillegg til de som støttet hovedlotteriet. Det er en fin støtte fra Heimdal handelsstand. Alle bedriftene har fått levert kort med takk for støtte.

Det var sendt ut forespørsel om å bidra til mange, og de som svarte positivt ble sett opp på vaktlistene som inneholdt 22 frivillige (inkludert 4 konfirmantforeldre).

Julemessa var godt besøkt - både under møtene i kirka og nede i sokkelen.

Det ble trivelige samlinger, hvor mange kom tidlig og ble til slutt.

Det kom inn kr. 66.801, - for salg av varer, åresalg, basarbok, tombola og salg i kafeen.

Noen refleksjoner :

Det er behov for en større diskusjon omkring gjennomføring av julemessa og rekruttering av frivillige til arbeidet. Når de frivillige er mellom 70 og 80 år er det spørsmål om tid før julemessa ikke lar seg praktisk gjennomføre lenger. Dette er en diskusjon som etter komiteens mening bør involvere både menighetsrådet og staben.

Vi ber om at julemessa bør inn på «Årshjulet» til Heimdal kirke, og bli synlig på internettsidene. Det var dårlige med informasjon om julemessa på hjemmesidene til Heimdal Menighet høsten 2024. Uka før messa var det oppslag om de to fellesarrangementene under messa, men julemessa som sådan var bare nevnt i ei bisetning.

Hovedlotteri

Komiteen består av:

Ivar Yrke

Per Knutsen

Thore Forsgren

Det ble trykket opp 120 loddark, mot 130 året før, 105 ble solgt, mot 120 i 2023. Det er noe frafall blant loddselgerne og ulike omstendigheter har gjort at noen har tatt færre bøker enn tidligere. Dette var også første år med ny komite. Det vil være naturlig å opprettholde 120 bøker neste år, og samtidig satse på å få ut noen flere bøker, kanskje også noen nye loddselgere.

De siste årene har det vært solgt lodd også på julemess. Det må vurderes fra år til år i hvor stor grad dette kan konkurrere med loddsalget på selve messa, men volumet (4 bøker) og etterspørsel gjør at dette ikke ble vurdert som et problem denne gang.

47 personer tok imot 101 loddark gjennom utdeling og "etterbestilling". Noe få loddselgere selger svært mange lodd. Ved utdeling av loddark blir man generelt godt tatt i mot. Lotterikomiteen synes en skal være godt fornøyd med det omfanget lotteriet har. Hovedlotteriet har gode bidragsyttere til gevinster. Av 9 gevinster til en verdi av 7900 kr. har lotteriet betalt kun 500 kr som tilleggsværdi på én gevinst.

Alle inn og utbetalinger er regnskapsført over Heimdal menighetsråds konto nr. 4213 20 80318 og Vippskonto 604588.

Trekning ble kunngjort på menighetens julemesse 16. nov. og på menighetens nettside.

Resultat av hovedlotteriet 2024

Salg av 105 loddark, hvert ark med 15 lodd á 20 kr. ga 31500 kr. i brutto inntekt. Etter trekk av utlegg betalte gebyrer er nettoresultatet kr: 30711,10

Regnskap/Økonomi

Året 2024 viser et negativt driftsresultat på kr: -17 518,-

I budsjettet la vi inn bruk av fondsmidler totalt kr: 72 000,-

Dersom ikke bundne fondsmidler benyttes til det rett formål, må de enten tilbakebetales til giver, eller bli stående på bundet fond.

Detaljene om hva bundne fondsmidler er benyttet til fremgår ikke i regnskapsoppsettet, men forklares godt i regnskapets noter.

Inklusive disse fondsmidlene, (kr: 71 999 pga øreavrunding) får vi et budsjettmessig mindreforbruk på kr: 54 481,- og det er denne summen som må disponeres i årsoppgjøret.

Heimdal menighets bankbeholdning pr 31.12.2024 er på kr: 1.339 195

Menighetsrådets vedtak for dette er gjort i sak 14/25:

Vedtak:

Regnskapet for 2024 vedtas, og underforbruket (54481,-) overføres til disposisjonsfond

	Note	Heimdal sokn		2023
		2024	Budsjett	
Brukerbetaling, salg, avgifter og leieinntekter (600-659)		167 819	162 000	177 796
Refusjoner/overføringer (700-789)		121 761	40 000	127 721
Tilskudd fra rettssubjektet Den norske kirke (805)				10 000
Tilskudd fra fellesråd/menighetsråd (840-859)				14 107
Andre tilskudd, gaver, innsamlede midler (860-879)		278 632	294 000	330 568
Sum driftsinntekter		568 211	496 000	660 193
Kjøp av varer og tjenester (100-299)		453 465	454 000	841 927
Refusjoner/overføringer (300-389:429)		97 312	34 000	86 058
Tilskudd og gaver (400-479:ekskl.429)		107 650	85 000	121 988
Sum driftsutgifter		658 426	573 000	1 049 973
BRUTTO DRIFTSRESULTAT		-90 215	-77 000	-389 780
Renteinntekter og utbytte (900-909)		72 697	35 000	78 861
Netto finansinntekter/-utgifter		72 697	35 000	78 861
Avskrivinger (590)	2	5 260		32 349
Motpost avskrivinger (990)	2	-5 260		-32 349
NETTO DRIFTSRESULTAT		-17 518	-42 000	-310 919
Bruk av udisponert fra tidligere år (mindreforbruk) (930)				32 649
Bruk av disposisjonsfond (940-949)	4, 8		21 000	296 275
Bruk av bundne fond (950-959)	4	71 999	21 000	24 644
Sum bruk av avsetninger		71 999	42 000	353 568
Avsatt til disposisjonsfond (540-549)				32 649
Avsatt til bundne fond (550-559)				10 000
Sum avsetninger				42 649
REGNSKAPSMESSIG MER-/MINDREFORBRUK		54 481		

Menighetsrådet ønsker å rette en stor takk til alle de frivillige som trofast stiller opp og gjør et uvurderlig verdifullt arbeid i menigheten. Samme takk rettes også til staben for godt samarbeid.

Jogeir Hollevik Tangvik
leder Heimdal menighetsråd

Lars D Lossius
Daglig leder